

Verlenging via Moordrecht

Leespunt 5a: Pijnacker Hordijkgemaal

Op dit deel van de route kunt u zich oriënteren op de oude polderlandschappen aan beide zijden van de Hollandsche IJssel. Het volgende deel van de route is ca 5 km lang en eindigt bij de Snelle Sluis aan de westzijde van Moordrecht.

U gaat langs het Stroomkanaal terug naar de Julianasluis. Via de Kanaaldijk komt u op de Provincialeweg/N207. Direct na de afrit van de brug over de Ringvaart gaat u rechtsaf en onder de brug door het fietspad op. U rijdt over de Oost Ringdijk, tussen de Ringvaart en de Zuidplaspolder, richting Moordrecht. U blijft op deze kade fietsen, door Moordrecht heen tot aan de Snelle Sluis en het gemaal Abraham Kroes. Vlak bij het gemaal gaat u over het brugje, links over de Ringvaart, richting Schielands Hoge Zeedijk. Daar vindt u een zitplek met informatiepaneel.

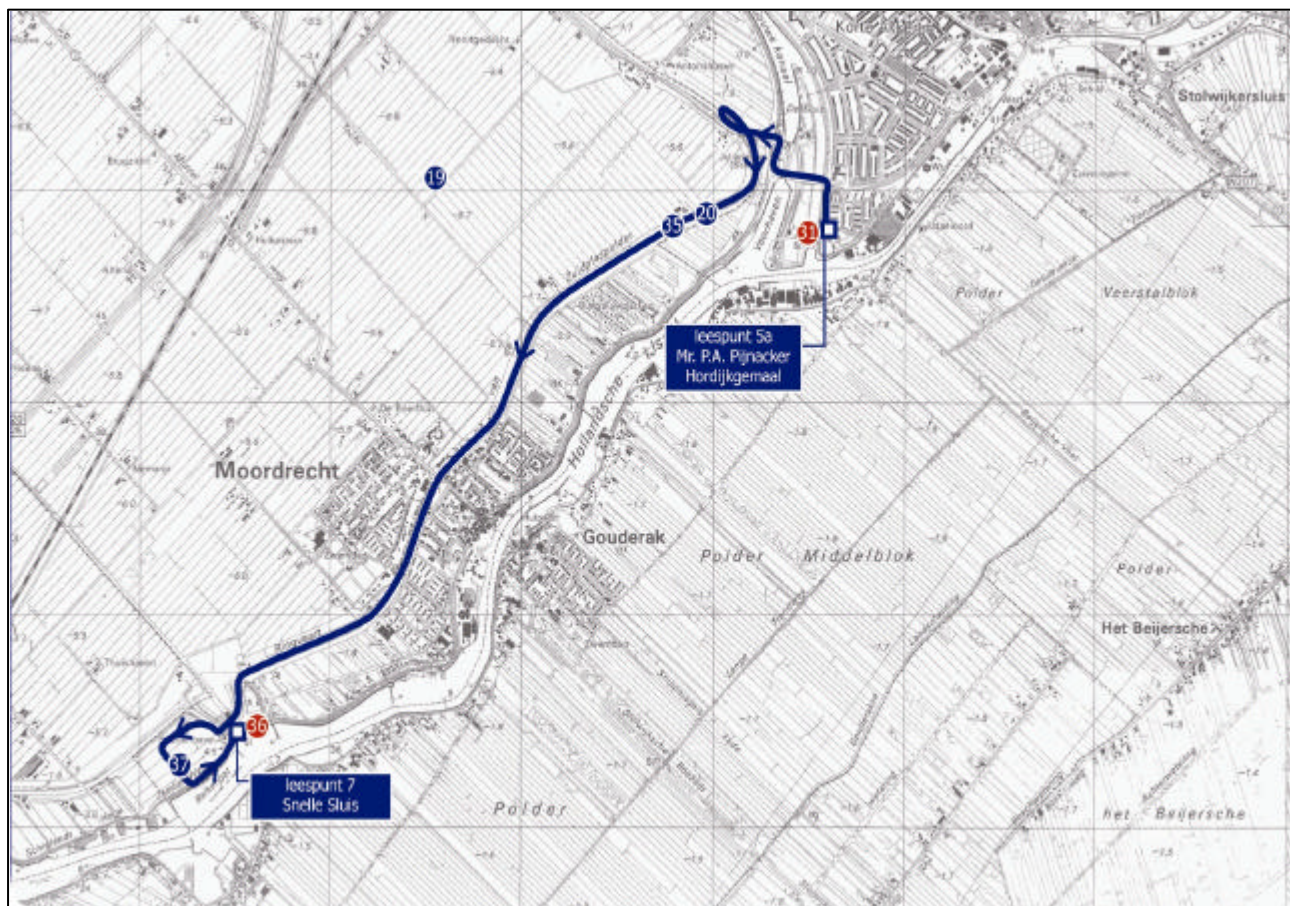
Voor de haardplaatsen en de industriële ovens van de steden waren enorme hoeveelheden turf nodig. Die werden in de directe omgeving van Gouda en Rotterdam gewonnen. De turf werd hier niet gestoken, zoals in Drente, maar opgebaggerd, waardoor grote waterplassen ontstonden.

Stormen kregen echter steeds meer vat op die veenplassen en door oeverafslag werden ze onbedoeld groter en leverden ze gevaar op voor de omliggende gebieden.

Vanaf de zestiende eeuw werden de eerste kleinere meren en plassen weer drooggelegd. Het water uit dergelijke droogmakerijen werd daartoe eerst in een Ringvaart en van daaruit in het buitenwater gemalen.

Maar de grootste en meest bedrijvende watermassa's, de Zuidplas en de Haarlemmermeer, durfde men pas in de negentiende eeuw aan te pakken, toen er stoomgemalen beschikbaar waren gekomen.

De Zuidplas is in 1841 drooggemalen, waardoor de **Zuidplaspolder (19)** ontstond. In de ringvaart eromheen, de **Ringvaart van de Zuidplaspolder (20)**, werd het water door middel van verschillende gemalen uitgemalen.

De ringvaart werd van de plas gescheiden door een 'veenkade', hier de **Oost Ringdijk (35)**. Daarop ligt het fietspad. Dergelijke kaden kunnen instabiel zijn, dat heeft het recente verleden wel laten zien. De kaden worden daarom voortdurend geïnspecteerd.

Over de Oost Ringdijk fietsend krijgen we een aardig beeld van een stedelijke ontwikkeling. We zien eerst een enkele boerderij in de droogmakerij en een golfbaan. Dichter bij Moordrecht komen de woonboten, weekend- en vakantiewoningen en tuinen met onduidelijke opstallen, in een steeds hogere dichtheid. Nog dicht bij de dorpskern zien we daggelderwoningen die tegen de kade zijn gebouwd, afgewisseld met recentere villa-achtige woningen. Daarachter, in de lager gelegen polder, bedrijfsterreintjes en de eerste woonbuurtjes. Men vestigde zich langs deze kade omdat daar de ruimte was. Er was water en natuur en de vrijheid om er wat te 'rommelen'. Zo'n eerste fase van verstedelijking gaat over het algemeen ten koste van het water en de natuur. Zulke gebieden zijn vaak de rommelzones van de stad, totdat er complete nieuwbouwwijken worden gerealiseerd en alle oorspronkelijke bebouwing vervangen wordt door duurdere woningen.

De Zuidplaspolder is één van de diepste punten in ons land, tot circa 6m onder NAP. De polder ligt in de driehoek tussen Rotterdam, Zoetermeer en Gouda. De verstedelijkingsdruk is er groot. Door het afgraven van het veen is redelijk goede bouwgrond ontstaan die benut wordt voor de aanleg van wegeninfrastructuur, bedrijfsterreinen en woningbouw. Hier wordt de nieuwe wijk Westergouwe gebouwd, vanuit een nieuw waterconcept. Door de lage ligging van de polder worden nieuwe waterrijke oplossingen bedacht waarbij verschillende waterniveaus worden gerealiseerd.

De **Snelle Sluis (36)** verbindt de Ringvaart met de Hollandsche IJssel. Deze sluis dateert uit 1828 en is vooral van betekenis geweest bij de droogmaking van de Zuidplaspolder. Door de lage ligging van de Ringvaart ten opzichte van de Hollandsche IJssel dient hier een hoogte van circa 6 meter te worden gekeerd. Destijds was dit een te groot hoogteverschil om in één keer te worden overwonnen. De oorspronkelijke Snelle Sluis bestaat daarom uit twee gewone schutsluizen, door een rak met elkaar verbonden. De sluis is vernieuwd in 1987. Bij die restauratie is het sluisdeel aan de zijde van de Hollandsche IJssel zodanig verbouwd, dat daar in het vervolg wél de volle schuthoogte kan worden gekeerd. Als gevolg daarvan kan de sluis aan de zijde van de Ringvaart voortaan gewoon open blijven staan.

Het **Gemaal Abraham Kroes (37)** slaat het water uit de Ringvaart over op de Hollandsche IJssel. Het is een uniek polder- en boezemgemaal ineen, daterend uit 1972. Het gemaal is uitgevoerd in twee etages.